

СЕКЦІЯ 3

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ І САВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

В. П. Васильсва

аспірант кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету "Львівська політехніка"
Науковий керівник: д.ю.н., професор Остапенко О. І.

ПРО ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ У СФЕРІ ПРОФІЛАКТИКИ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Сьогодні інформацію у сфері профілактики корупційних правопорушень спрямовано на виявлення стану суб'єктів профілактики корупційних правопорушень, стану об'єктів профілактичного впливу правоохоронних органів, стану соціальних умов для діяльності правоохоронних органів щодо профілактики корупційних правопорушень тощо. Нормативно-правовим підґрунтям такої діяльності є положення, закріплені в інформаційному законодавстві.

Зауважимо, що статтею 9 Закону України від 2 жовтня 1992 року «Про інформацію» визначено, що основними видами інформаційної діяльності є створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації (ст. 9 Закону України «Про інформацію»). За змістом інформація поділяється на такі види: 1) інформація про фізичну особу; 2) інформація довідково-енциклопедичного характеру; 3) інформація про стан довкілля (екологічна інформація); 4) інформація про товар (роботу, послугу); 5) науково-технічна інформація; 6) податкова інформація; 7) правова інформація; 8) статистична інформація; 9) соціологічна інформація; 10) інші види інформації (ст. 10 Закону України «Про інформацію») [4].

Крім того, за порядком доступу інформація поділяється на: 1) відкриту інформацію; 2) інформацію з обмеженим доступом (ч. 1 ст. 20 Закону України «Про інформацію») [4].

Відкритою є будь-яка інформація, крім тієї, що віднесена законом до інформації з обмеженим доступом (ч. 2 ст. 20 Закону України «Про інформацію») [4]. Відкритою є публічна інформація, крім випадків, встановлених законом. Публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених Законом України від 13 січня 2011 року «Про доступ до публічної інформації» [3].

Інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація (ч. 1 ст. 21 Закону України «Про інформацію», ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації») [4; 3].

Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом (ч. 2 ст. 21 Закону України «Про інформацію», ч. 1 ст. 7 Закону України «Про доступ до публічної інформації») [4; 3].

Таємна інформація – інформація, доступ до якої обмежується відповідно до ч. 2 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю (ч. 1 ст. 8 Закону України «Про доступ до публічної інформації») [3].

До службової може належати така інформація: 1) що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрішню службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень; 2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці. Перелік відомостей, що становлять службову інформацію, який складається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими суб'єктами владних повноважень, у тому числі на виконання делегованих повноважень, не може бути обмеженим у доступі (ч. 1, 3 ст. 9 Закону України «Про доступ до публічної інформації») [3].

Порядок віднесення інформації до таємної або службової, а також порядок доступу до неї регулюються законами (ч. 3 ст. 21 Закону України «Про інформацію») [4]. Видом таємної інформації, є державна таємниця (секретна інформація), що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому Законом України від 21 січня 1994 р. «Про державну таємницю», державною таємницею і підлягають охороні державою (ст. 1 Закону України «Про державну таємницю») [2]. До прикладу, у сфері оборони між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки укладено Угоду про охорону секретної інформації у сфері оборони (сторонами якої відповідно є Уряд України та Уряд США). Зокрема, у ст. 3 цієї Угоди визначено, що секретна інформація у сфері оборони – це «інформація, вироблена Міністерством оборони України або для нього, чи Міністерством оборони США або для нього, або яка перебуває під їх юрисдикцією чи контролем, і котра потребує охорони в інтересах національної безпеки Сторони, якою або для якої ця інформація була вироблена. Ця інформація може бути в усній, візуальній, електронній, магнітній або документальній формі, а також у формі обладнання чи технології ...» [5].

Прикладом таємної інформації, якою охоплено державну безпеку та охорону правопорядку, що може бути застосовано і у сфері профілактики корупційних правопорушень правоохоронними органами, є положення «Договору між Україною та Канадою про взаємодопомогу у кримінальних справах», якими визначено конфіденційність цієї інформації. Зокрема, «запитувана держава може вимагати після консультацій із запитуючою державою, щоб передані інформація або докази чи джерело такої інформації чи доказів тримались в таємниці або могли бути використані тільки в разі виконання визначених нею умов. Запитувана держава буде у визначених межах тримати в таємниці запит, зміст запиту, додаткові документи і будь-яку дію, вчинену відповідно до запиту, за винятком тієї межі розкриття інформації, яка необхідна для виконання самого запиту» (ст. 15 Договору). Водночас про обмеження використання такої інформації свідчить те, що «запитуюча держава не буде відкривати чи вживати для інших цілей, ніж ті, що вказані в запиті, отримані інформацію чи докази без отримання попередньої згоди центрального органу запитуваної держави» (ст. 16 Договору) [1].

Узагальнюючи зазначимо, що ефективність профілактики корупційних правопорушень правоохоронними органами залежить від всебічного інформаційного забезпечення. Своєю чергою, робота правоохоронних органів повинна бути скерована на належне поінформування суб'єктів, щодо яких проводиться профілактика корупційних правопорушень. На основі проаналізованого зазначимо, що сукупність певних відомостей та заходів, спрямованих правоохоронними органами на профілактику корупційних правопорушень, які оформлені документально або оголошені публічно відповідно до чинного інформаційного законодавства, можна вважати інформацією у сфері профілактики корупційних правопорушень правоохоронними органами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Договір між Україною та Канадою про взаємодопомогу у кримінальних справах (Договір ратифіковано Законом України № 740/97-ВР від 17.12.97 р.). Дата підписання: 23.09.1996 р., дата ратифікації: 17.12.1997 р., дата набуття чинності: 01.03.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=124_003.
2. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 16. Ст. 93.
3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.

4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.

5. Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про охорону секретної інформації у сфері оборони (Угоду ратифіковано Законом № 1760-IV (1760-15) від 04.06.2004 р. *ВВР*. 2004. № 36. Ст.441). Дата підписання: 04.08.2003 р., дата набуття чинності: 14.07.2004 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_082.

С.Л.Дембіцька

кандидат юридичних наук, асистент кафедри
цивільного права та процесу Навчально-наукового
інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

УНІВЕРСАЛЬНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ МЕТОДІВ ПЕРЕКОНАННЯ ТА ПРИМУСУ

У зв'язку з переходом до ринкових відносин корінними змінами в механізмі державного управління та організаційно-правовому статусі суб'єктів управління надзвичайно актуальною видається проблема адміністративно-правових методів. Змінюється система правових засобів, які застосовують для забезпечення ефективного державного впливу на управлінську діяльність. Загальними методами впливу на поведінку людей є переконання та примус. Їх поєднання становить універсальний принцип соціального управління, що пронизує всю систему стимулюючих методів, включаючи адміністративні, економічні, соціально-психологічні. Метод переконання застосовується всіма суб'єктами управління. Переконання та примус можуть мати державний та громадський характер.

Роль переконання в державному управлінні має величезне значення. З проведенням істотних соціально-економічних реформ ця роль незмірно зростає як у державному управлінні, так і в цілому в суспільних відносинах. В адміністративному праві переконання визнається одним з основних методів, оскільки більша частина суб'єктів адміністративно-правових відносин дотримується й виконує вимоги правових норм, але у багатьох державного примусу [1, с.205].

В юридичній літературі багато уваги приділяється співвідношенню в ідеологічній діяльності методів переконання і примусу. Такий поділ методів пов'язаний з підставою і змістом владного впливу. Переконання – це метод активного впливу на свободу і свідомість людини ідейно-моральними засобами для формування в неї поглядів і уявлень, заснованих на глибокому розумінні сутності державної влади, її цілей і функцій. Примус – це психологічний, матеріальний або фізичний (насиленницький) вплив повноважних органів і посадових осіб держави на особу з метою примусу її діяти з волі владного суб'єкта, в інтересах держави. Це – жорсткий засіб соціального впливу. Він заснований на організованій силі, виражає її, тому здатний забезпечувати безумовне домінування в суспільстві волі пануючого суб'єкта. Державний примус обмежує свободу людини, ставить її в таке становище, коли вона немає вибору, окрім варіанту, запропонованого (нав'язаного) владою. За допомогою примусу придушуються, обмежуються інтереси і мотиви антисоціальної поведінки, примусово усуваються суперечності між загальною й індивідуальною волею, стимулюється суспільно-корисна поведінка [2, с.119].

В адміністративно-правовому аспекті під методами адміністративної діяльності розуміються способи цілеспрямованого впливу на поведінку громадян, а також діяльність підприємств та організацій в інтересах забезпечення громадського порядку. Переконання є засобом попередження злочинів та інших правопорушень. Переконання як метод означає моральний, психологічний, матеріальний вплив суб'єкта адміністративної діяльності на об'єкт, на його волю, поведінку, що породжує, зміцнює і розвиває свідомість, відповідно до мети і завдань діяльності, спонукає до свідомого виконання вимог суб'єкта адміністративної діяльності.

Будучи основним методом адміністративної діяльності, переконання не завжди є достатньо ефективним заходом впливу на протиправну поведінку. У зв'язку з цим держава, охороняючи недоторканність особи, її права і свободи, законні інтереси, уповноважує співробітників поліції застосовувати примус до тих, то не піддається впливу заходів переконання [3, с.57].